

ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕПОЗИТАРІЮ

Хорошилова Н. С.

(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
ім. акад. В. Лазаряна, м. Дніпропетровськ)

Інституційний репозитарій у будь-якому університеті виконує важливу місію: він сприяє підвищенню його статусу. Окрім цього, завдяки репозитарію університету набагато легше організувати дистанційне навчання,

Інституційний репозитарій – колекція електронних копій наукових робіт вчених, що працюють в університеті. Інституційний депозитарій забезпечує безстрокове зберігання цих робіт, постійний відкритий доступ до них за допомогою мережі Інтернет. Крім опублікованих робіт, до інституційного репозитарію можуть включатися й неопубліковані праці, і непублікуємі матеріали, тобто увесь науковий доробок кожного співробітника університету.

Проте, попри всі наявні переваги функціонування інституційного репозитарію, переважна більшість науковців сприймає сам факт його створення негативно. Для подолання упередження до ресурсів відкритого доступу, організаторам інституційного репозитарію необхідно проводити пояснювальну роботу серед викладачів та аспірантів університету та інших співробітників, які займаються науковою діяльністю та виступають проти надання їх науковим роботам відкритого доступу. Пояснювальна робота здійснюється у двох напрямках.

По-перше, надавати роз'яснення науковцям щодо особистої користі від надання статтям відкритого доступу. З тими роботами, що представлені у вільному доступі, може ознайомитися набагато більше людей, ніж зі звичайними публікаціями у наукових журналах, і, відповідно, зросте кількість матеріалів, де вони згадуються. А зі збільшенням цитування робіт науковця, збільшується і як його статус, так і статус університету, де він працює. Як зразок, можна навести досвід провідних університетів світу (Йельський університет) та України (Національний університет «Києво-Могилянська академія»).

По-друге, науковців слід ознайомити з правовими засадами, що регулюють процес створення інституційного репозитарію. Про обов'язковість надання відкритого доступу до результатів наукових досліджень, проведених за державний кошт, йде мова у розділі II (пункт 2) та розділі III (пункт 4) Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2005-2015 роки».

Варто зазначити, що керівництво університету також може допомогти у створенні інституційного репозитарію. Наприклад, у контракт з науково-педагогічним працівником закладу освіти, що є у загальнодержавній власності, слід додати пункт, що регулює відносини між науковцем та університетом стосовно авторського права на статті та інші результати наукової праці, які мають увійти до складу інституційного репозитарію. Він може бути таким: «Майнові права (виключне право на використання твору як в друкованому, так і в електронному вигляді; виключне право на дозвіл або заборону на використання твору іншими особами) належить в однакових частинах автору твору та університету у випадках, коли при створенні твору використовуються часткова або повністю матеріальна і/або фінансова підтримка університету і твір призначений для освітньої, наукової та іншої діяльності».